

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref
201005790-/AT

Vår ref
2010/12866-MOR

Dato
21.02.2011

Høringsuttalelse fra Universitetet i Bergen – Bruk av midlertidig tilsetning i universitets- og høyskolesektoren

Det vises til departementets brev, datert 19.11.10, hvor rapporten *Bruk av midlertidig tilsetning i universitets- og høyskolesektoren*, med forslag til tiltak for å redusere bruken av midlertidige tilsetninger i universitets- og høyskolesektoren ble sendt til høring.

Universitetet i Bergen støtter Regjeringens mål om å redusere andelen midlertidige tilsetninger ved universitetene og høyskolene. Universitetet har gjennomført en rekke tiltak med sikte på å redusere omfanget av midlertidige ansettelser.

For undervisningen i ex phil, har praksis lenge vært å tilsette undervisningspersonell midlertidig. Førstesemesterstudiene er viktige, og universitetet ønsker at situasjonen for ansatte som arbeider med ex. phil, er så god som mulig. I 2007 ble det besluttet å legge til rette for at denne undervisningen i hovedsak skal gjennomføres med fast ansatte, i stillinger som universitetslektorer, hvor 25% av arbeidstiden kan brukes til forskning. Antall midlertidige universitetslektorer ved vårt universitet er redusert fra 80 i 2006 til 51 i 2010.

Det er også arbeidet med å styrke bevisstheten og kunnskapen om regelverket for midlertidig tilsetning i interne kursopplegg for ledere og for personaladministrasjonen. I 2011 utvides tilbudet med et mer omfattende kurs for ledere. Rådgivning til fakulteter, institutter og avdelinger ved tilsetning og krav om fast tilsetning, har bidratt til større forståelse for når midlertidig tilsetning kan brukes og kan sies å ha bidratt til at flere midlertidig tilsatte har fått fast tilsetning.

I september 2009 oppnevnte universitetsledelsen en bredt sammensatt arbeidsgruppe for å utarbeide forslag til en helhetlig rekrutteringsstrategi. Rapporten fra gruppen: *Doktorgrad som karrierestart innenfor og utenfor universitetet* har vært til høring og rapporten, med forslag til tiltak og resultat fra høringen skal behandles i Universitetsstyret 14.04.2011. I rapporten og i høringen er det kommet fram mange momenter og synspunkter som er relevante for dette brevet til departementet.

I forbindelse med gruppens arbeid er det gjennomført kartleggingsundersøkelser om midlertidige tilsetninger ved institusjonen. Data fra disse undersøkelsene, sammen med de data som ble levert til Kunnskapsdepartementet i forbindelse med arbeidet til departementets arbeidsgruppe, har dannet grunnlaget for en systematisk gjennomgang av de midlertidige tilsetningsforholdene ved vårt universitet.

Universitetet i Bergen vil fortsatt arbeide målbevisst for å redusere andelen midlertidige tilsatte, og mange av forslagene fra Kunnskapsdepartementets arbeidsgruppe vil bidra ytterligere til å styrke forståelsen og bidra til bevisstgjøring. Involvering av de tillitsvalgte gjennom årlige drøftinger støttes som tiltak.

Universitet i Bergen støtter arbeidsgruppens utgangspunkt om at den faglige aktiviteten må være styrende for hvordan universitets- og høyskolesektoren organiserer sin virksomhet. De overordnede målene om høy kvalitet i forskning og utdanning forutsetter, som gruppen påpeker, klare prioriteringer og kritisk bruk av ressurser. Vi vil også vise til følgende påpekning fra Handlingsromutvalget, i rapporten fra februar 2010: *"Dagens finansieringssituasjon er med på å tvinge frem en omfattende grad av midlertidig tilsetning"* og at *"dagens sterke binding av institusjonenes midler i for eksempel nasjonalt prioriterte områder fører til at institusjonene vegrer seg for å ansette fast"*.

Økt omfang av forskning med midlertidig finansiering fra eksterne finansieringskilder i inn- og utland, er vanskelig å forene med faste tilsetningsforhold. Fast tilsetning i rene forskerstillinger er ikke forenlig med Universitetet i Bergens hovedregel om at faste vitenskapelige ansatte skal ha kombinerte undervisnings- og forskerstillinger (50/50 undervisning/forskning). De kombinerte stillingene skal kjennetegne universitetet som institusjon.

I det videre gis universitetets kommentarer til forslagene i rapporten:

Fast tilsetning av støttepersonell i eksternt finansierte prosjekter

Universitetet i Bergen er enig med utvalget i at det normalt ikke er aktuelt å ansette spesialisert administrativt personell i forbindelse med eksternt finansierte prosjekter. Utgangspunktet må være at det administrative støtteapparatet er fast tilsatt og at det ytes tjenester til aktuelle prosjekter. UiB søker å begrense slik midlertidig tilsetning av administrativt personale. I eksternt finansierte prosjekter kan det være bruk for spesialisert teknisk personale som grunnvirksomheten ikke har. I slike særlige tilfellene bør midlertidige stillinger kunne brukes.

Fast tilsetning av undervisningspersonale

Ved Universitetet i Bergen er hovedregelen at undervisningspersonell skal tilsettes fast i kombinerte stillinger. Tilsetning av personell utelukkende i undervisningsstillinger vil være et klart unntak fra hovedregelen. Likevel er det behov for noen slike midlertidige tilsetninger for at universitetet skal dekke undervisningsbehovet.

Tilsetning av forelesere, hjelpelærere, øvingslærere og praksisveileder med mindre enn 37,5 % av full stilling er etter forskrift til tjenestemannsloven § 1 nr. 3, bokstav L, unntatt fra loven. Derfor reguleres disse stillingskategoriernes arbeidsforhold i det vesentlige av arbeidsmiljøloven. Tilsetning av personell i disse stillingstypene viser seg i noen tilfeller å være den beste løsningen for å gjennomføre noen undervisningsopplegg. Det kan være tilfelle der det er nødvendig at fagpersoner med hovedarbeidsplass utenfor universitetet gjennomfører et mindre undervisningsopplegg. Universitetet i Bergen mener det bør være adgang til å bruke tjenestemannslovens regler om midlertidige tilsetninger i disse tilfellene. Disse stillingskategoriene bør brukes så begrenset som mulig og tilsettes ikke fast ved UiB.

Fast tilsetning av forskere i eksternt finansierte prosjekter

De fleste eksternt finansierte prosjektene varer under 4 år, og de fleste ansatte i slike prosjekter vil derfor ikke bli berørt av den foreslåtte regelen. De vil først kunne få krav på fast stilling dersom prosjektet faktisk varer lengre enn 4 år, og vedkommende midlertidig ansatte ellers oppfyller vilkårene i "fireårsregelen".

Hvor prosjektperioden i utgangspunkt er lengre enn 4 år, eller forlenges utover 4 år med flere påfølgende prosjektperioder, er det spørsmål om det i dag finnes tilstrekkelig hjemmel til å foreta midlertidig tilsetning. Vurderingen av dette kan være forskjellig alt etter hvilke tidsperiode og arbeid den enkelte arbeidstaker er tiltenkt i prosjektet. Den generelle regelen som er foreslått av arbeidsgruppen, vil ikke dekke behovet for slike individuelle vurderinger.

Vitenskapelig personell som ansettes i prosjekter fordi de har svært fagspesifikke kunnskaper, vil kunne være vanskelig å overføre til andre prosjekter etter avslutning av det opprinnelige prosjektet. Faste tilsetninger av vitenskapelig personell som foreslått, vil også stride mot prinsippet om at den som er best kvalifisert skal tilsettes og undergrave målsettingen om å knytte til seg de beste forskerne til de enkelte prosjekt.

I 2008 presiserte Universitetet i Bergen prinsippene for bruk av midlertidige forskerstillinger ved universitetet. I presiseringen heter det:

"Slike stillinger vil være knyttet til eksternt finansierte forskningsprosjekter. Fordi universitetets faste vitenskapelige stillinger er kombinerte undervisnings- og forskerstillinger, skal ansettelser i forskningsstillinger alltid være midlertidige."

Universitetet i Bergen er uenig med utvalgets forslag om å kunne ansette forskere i faste stillinger knyttet til eksternt finansierte forskningsprosjekter.

Endring av tjenestemannslovens forskrift § 7 nr 2 bokstav b

I forlengelse av gruppens forslag om å innføre som hovedregel at forskere i eksternt finansierte prosjekter med varighet over fire år bør tilsettes fast, foreslår et flertall i gruppen at disse arbeidstakerne ikke skal omfattes av fortrinnsrett til annen stilling ved eventuell oppsigelse. I forhold til spørsmålet om fortrinnsrett til faste vitenskapelige stillinger for midlertidig ansatte, ser UiB det ikke som hensiktsmessig å endre regelverket.

Tjenestemannslovens forskrift §§ 2 nr. 4, 7 nr. 2 bokstav b og 11 nr. 3

Universitetet i Bergen støtter forslaget om å presisere hva som ligger i begrepet "eksternt finansiert".

Tjenestemannsloven § 3 nr. 2 bokstavene a og b

Det er lagt til grunn for bestemmelsene om midlertidig tilsetning i tjenestemannsloven at staten har et noe større behov for å bruke midlertidige tilsetninger enn det som gjelder i det private næringsliv (jf. Bjørnaraa, Gaard og Selmers kommentarutgave til tjenestemannsloven).

Vi mener universitetene og høyskolene fortsatt har større behov enn ellers i arbeidslivet for bestemmelser om midlertidig tilsetning. Spesielt gjelder dette de to hjemlene i bokstav a. I nevnte kommentarutgave heter det:

"En begrensning av adgangen til bruk av midlertidige tilsetninger i staten vil trolig kunne få store konsekvenser. Prosjektarbeidsformen som i dag benyttes i stor utstrekning, ville antakelig bli sterkt redusert. Fleksibiliteten ville kunne bli skadelidende og virksomhetens omstillingsevne dermed bli vanskeliggjort. Mindre bruk av midlertidige vil kunne tvinge frem flere oppsigelser og dermed også flere tvister."

En situasjon med flere oppsigelser og flere tvister er ikke ønskelig. Erfaringsmessig er dette også ofte situasjoner hvor arbeidstakeren blir den tapende part. I tillegg vil en konsekvens av flere oppsigelser bli at det sterke oppsigelsesvernet på flere områder må svekkes.

Fortrinnsretten og ventelønnsbestemmelsene kan trolig ikke opprettholdes med dagens innhold. I tillegg vil saksbehandlingsreglene i forbindelse med oppsigelse måtte forenkles og tilpasses et økt omfang av oppsigelser.

Universitetet i Bergen mener forslaget fra gruppen verken er bra for institusjonene eller de ansatte. Det framstår som drastisk tiltak for å oppnå målet om å redusere andelen midlertidige tilsetninger uten at konsekvensene tillegges nevneverdig betydning.

Forskrift om bistillinger

Både i uhl § 6-6 og i forskrift til tjml § 5b heter det at departementet kan gi forskrift om varighet og vilkår for fratredelse. Universitetet i Bergen mener det er behov for en slik forskrift og støtter gruppens forslag på dette punktet.

Hjemmelen for å tilsette midlertidig i bistillinger bygger på innarbeidet praksis, og som arbeidsgruppen påpeker, var det meningen at hjemmelen skulle benyttes ved samarbeid med andre institusjoner hvor den som tilsettes har hovedstilling. Bistillinger brukes for høyt kompetent vitenskapelig personell med hovedstilling ved institusjoner i inn- eller utland.

For stillingsbeskrivelser for bistillinger bør det være noe mer åpent hva stillingen skal inneholde, avhengig av hvilken kompetanse som ønskes knyttet til institusjonen.

Endring av tjenestemannslovens forskrift § 2 nr 3 - "vikar for innehaver av vitenskapelig stilling"

UiB benytter denne vikarbestemmelsen og mener det er behov for den. Bestemmelsen innebærer at vitenskapelig personell som går fra andre midlertidige stillinger, som ulike åremålsstillinger, ikke får krav på fast tilsetting nærmest umiddelbart etter tiltredelse som vikar, ofte med oppgaver for professorer med forskerpermisjon. Å fjerne bestemmelsen vil gjøre bemanningssituasjonen vanskeligere for institusjonene, spesielt innenfor små fagområder hvor slike vikariater ofte blir besatt av personell som nylig har avsluttet sin stipendiatperiode eller postdoktorperiode.

Beregning av tjenestetid etter tjenestemannslovens § 10 for tilsatte i stipendiatstilling

Universitetet i Bergen støtter forslaget om at tilsettingsperioder som utgjør ren forskerutdanning ikke skal medregnes ved beregning av tjenestetid etter tjml § 10, jfr. § 13. Dette vil være en viktig avklaring for institusjonene og likestille denne gruppen med øvrige arbeidstakere ved at bare tidsrom hvor de har hatt ordinære arbeidsoppgaver får betydning i forhold til "fireårsregelen".

Forskriftsendring for postdoktor

Universitetet i Bergen er enig i at det trengs en presisering av forskriften slik gruppen foreslår. I tillegg bør det, på samme måte som for stipendiatstillingene, vurderes hva som skal medregnes ved beregning av tjenestetid.

Avslutningsvis vil vi understreke betydningen av arbeidet som er gjort, og at Universitetet i Bergen gjerne bidrar med våre erfaringer i arbeidet med å redusere omfanget av uønsket midlertidighet ved universitetene.

Sigmund Grønmo
Rektor

Kart Tove Elvbakken
universitetsdirektør